

Ordlista

[Konstitutionell rätt](#) - [Rättsstat och rättssäkerhet](#) - [Normgivningsmakt](#) - [Offentlighetsprincipen](#) - [Sverige och EU](#) - [Ordlista](#)

Bemyndiga ge befogenhet åt någon att utföra något (tex kan riksdagen bemyndiga regering att bestämma trafikregler).

Delegera (se bemyndiga) ge befogenhet åt någon att utföra något (tex kan riksdagen bemyndiga regering att bestämma trafikregler)

Direkt effekt Principen att EU-rätten kan ge enskilda rättigheter eller ålägganden som de kan åberopa direkt inför nationella domstolar utan att behöva vänta på att staterna implementerar rätten i nationell lag.

Direktiv En lagstiftningsakt som binder medlemsstaterna till de mål som ska uppnås, men lämnar valet av form och medel för att nå dessa mål till nationella myndigheter.

Fakultativt område Juridiska områden som ska regleras genom lag, men där riksdagen får bemyndiga regeringen och myndighet.

Folksuveränitetsprincipen Principen att all makt ska utgå från folket

Fri åsiktsbildning Att få ha vilka åsikter som helst, rätten att få sprida dem

Fördrag Grundläggande juridiska avtal som utgör basen för EU och dess funktionssätt, inkluderar de principer och regler som styr unionen och dess medlemsstater (EU:s konstitution).

Fördragsprocess I en fördragsprocess bevakar domstolen att medlemsstaterna följer primärrätten och indirekt sekundärrätt.

Föreskrift (egentligen myndighetsföreskrift) Av myndighet skriven och beslutad rättsregel (i lagtext syftar ordet "föreskrift" på alla rättsregler)

Företrädesprincipen Principen att EU-rätten har företräde framför nationell lagstiftning i fall av konflikt mellan de två.

Författningsprocess En term som ibland används för att beskriva processen att skapa eller ändra grundläggande rättsliga och institutionella strukturer inom EU, även om EU inte har en formell författning i traditionell mening.

Förhandsavgörande Ett förfarande där nationella domstolar kan begära att EU-domstolen tolkar EU-rätten för att säkerställa att den tillämpas på samma sätt i alla medlemsstater.

Förordning (EU-nivå) En lagstiftningsakt som är direkt tillämplig i alla medlemsstater utan att behöva omvandlas till nationell lagstiftning.

Förordning (Svensk nivå) Av regeringen skriven och beslutad rättsregel

Grundlag Lagstiftning i skriven form som drar upp mer generella principer för det svenska statsskicket, grundläggande fri och rättigheter, yttrandefrihet, tryckfrihet och samt tronföljden (RF, TF, YGL och SO).

Kommissionen EU:s verkställande organ som ansvarar för att föreslå lagstiftning, genomföra beslut, upprätthålla EU-fördragen och hantera den dagliga administrationen.

Lag Skriven rättsregel som röstats fram av riksdagen.

Lagområde De områden inom vilken riksdagen är ensam behörig att lagstifta

Legalitetsprincipen Offentlig maktövning ska ske med stöd från lagstiftning eftersom det skyddar den enskilde genom godtyckligt maktmissbruk

Maktdelningslära Att dela upp statsmakten mellan flera organ som kan balansera och kontrollera varandra

Ministerrådet (Rådet för Europeiska unionen) EU-institution där regeringsrepresentanter från varje medlemsstat samlas för att anta lagstiftning och koordinera politik.

Monarki Ett statsskick där en kung eller drottning är statschef

Myndighetsutövning Varje form av beslut eller åtgärd från statsmaktens sida som påverkar en enskild individ

Norm (se rättsregel) I juridisk kontext syftar norm på rättsregler.

Normgivningsmakt Befogenhet enligt regeringsform att besluta om regler av olika slag

Objektivitetsprincipen Principen att alla fall ska behandlas lika av myndigheter och domstolar

Obligatoriskt område Juridiska områden som måste bestämmas på riksdagsnivå (tex civilrätt och skatterätt).

Offentlig makt Makt som givits till statsmakten (riksdag, regering och myndigheter)

Offentliga organ Organ som utövar offentlig makt

Parlamentarism All makt ska utgå från parlamentet

Proposition Lagförslag från regering till riksdag

Rättsregel (se norm) Sammanfattningsnamn på antingen lag, förordning eller föreskrift.

Rättsstat Den offentliga makten måste utövas med och under lag.

Rättssäkerhet Där den enskilde genom lagstiftning och ett lands rättssystem har ett skydd från godtyckliga ingrepp från samhället.

Statsskick Sättet att styra ett land på

Subsidiaritetsprincipen Principen att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt, och att

EU endast ska agera (utöver områden av exklusiv befogenhet) när målen för en åtgärd inte kan uppnås av medlemsstaterna ensamma.

Suveränitetsprincipen Principen att varje stat har makt över sitt egna territorium och sina nationella angelägenheter

Överstatlig En form av internationellt samarbete där medlemsstaterna överlåter viss beslutsrätt till en central organ på EU-nivå, vilket innebär att EU:s institutioner kan fatta beslut som direkt påverkar medlemsstaterna.

From:
<https://www.juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:
<https://www.juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=konstitutionellraett:jur2ordlista&rev=1788784196>

Last update: 2026/09/07 12:29

